

INFORMACIJA O PLANU ISPUNJENJA ZAVRŠNIH MJERILA ZA PRIVREMENO ZATVARANJE PREGOVORA U POGLAVLJU 12 – BEZBJEDNOST HRANE, VETERINARSTVO I FITOSANITARNI NADZOR

I INFORMACIJE O POGLAVLJU

Poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor predstavlja jedno od najkompleksnijih i najizazovnijih poglavlja za sve zemlje kandidate, a pogotovo za zemlje koji imaju mali administrativni aparat, kakav ima Crna Gora.

Pravna tekovina za poglavlje 12 je kompleksna i obimna i sastoji se od tri oblasti koje se međusobno dopunjuju: bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika.

Osnovni preduslovi koje država kandidat treba da ispuni u ovoj oblasti su prenošenje relevantne pravne tekovine Unije i sposobnost njene efikasne primjene od strane pravilno strukturirane i obučene administracije. Ovo je zahtijevalo duboke i radikalne reforme pravnog okvira koji uređuje bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarnu oblast u Crnoj Gori, kao i unapređenje postojećeg sistema službenih kontrola, gdje one predstavljaju svaki oblik kontrole koju sprovode nadležni organi, radi utvrđivanja usaglašenosti sa propisima (administracija i inspekcija).

Evropski pristup politikama u oblasti bezbjednosti hrane, veterinarstvu i fitosanitarnoj oblasti podrazumijeva preduzimanje mjera kojima se obezbjeđuje visok nivo zaštite javnog zdravlja, zdravlja životinja, dobrobiti životinja i zdravlja bilja. Ovi ciljevi se postižu primjenom propisanih mjera kroz cijeli lanac proizvodnje, od primarne proizvodnje preko obrade i prerade, do distribucije proizvoda potrošačima, odnosno krajnjim korisnicima. Odgovornost za sprovođenje ovih mjera nose subjekti koji obavljaju djelatnosti iz ovih oblasti, a službene kontrole se vrše radi provjere sprovođenja propisanih mjera od strane subjekta. Visok nivo zaštite života i zdravlja ljudi je sigurno jedan od glavnih ciljeva politika Evropske unije.

U toku pristupanja neophodno je da Crna Gora uspostavi sistem kojim će se obezbijediti efikasnost u pogledu funkcionisanja budućeg unutrašnjeg tržišta, a isto je moguće samo ako su uspostavljeni i dosljedno se primjenjuju svi standardi na teritorijama svih država članica. Neusaglašenosti bilo kakve vrste u ovoj oblasti mogu predstavljati prvenstveno rizik po zdravlje ljudi, životinja i bilja, potencijalnu smetnju slobodnom kretanju proizvoda i time direktno uticati na funkcionisanje unutrašnjeg tržišta.

Pristupanje Evropskoj uniji pozitivno će se odraziti na proizvođače hrane, kao i proizvođače drugih proizvoda iz ovog poglavlja (sjeme, sadni materijal i sl.) zbog slobodnog kretanja robe na teritoriji Evropske unije, bez kontrole na granici, kao i na sve subjekte koji posluju hranom i ostalim vrstama proizvoda. Usklađivanjem zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske unije i dostizanjem evropskih standarda svi proizvodi na tržištu zadovoljavaju jednake zahtjeve. Time se podiže opšti nivo bezbjednosti, kao i nivo povjerenja građana u proizvode koje kupuju. U dijelu trgovine biljem, životinjama i hranom doći će do povećanja konkurentnosti domaćih proizvođača i uzgajivača na unutrašnjem tržištu Evropske unije.

Crna Gora je u okviru poglavlja 12 imala tri početna mjerila nakon čijeg ispunjenja je Vlada usvojila Pregovaračku poziciju 10. III 2016.

Pregovaračko poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor je otvoreno na Međuvladinoj konferenciji održanoj 30. VI 2016.

Kako bi rad u ovoj oblasti na sveobuhvatniji i kvalitetniji način mogao da prati novonastale okolnosti i aktuelne izazove pregovaračkog procesa, koji se odnose na ispunjenje završnih mjerila, revidirana Odluka o obrazovanju Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 12 – Bezbjednost hrane, veterina, fitosanitarni nadzor donijeta je 26. VII 2018.

II AKTIVNOSTI NA ISPUNJENJU ZAVRŠNIH MJERILA

I MJERILO - Crna Gora podnosi EK odobreni nacionalni program za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla, uključujući objekte za nusproizvode životinjskog porijekla. Što se tiče sektora mlijeka, nacionalni program takođe treba uključivati strategiju za upotrebu neusaglašenog sirovog mlijeka

Prvo završno mjerilo obuhvata dvije međusobno povezane aktivnosti koje Crna Gora treba da preduzme i to usvajanje: **Nacionalnog programa unapređenja objekata za proizvode životinjskog porijekla, uključujući objekte za nusproizvode životinjskog porijekla i Strategije za upotrebu neusaglašenog sirovog mlijeka.**

U cilju ispunjenja mjerila, Vlada Crne Gore je 12. VII 2017. usvojila **Nacionalni program za unapređenje objekata za proizvode životinjskog porijekla i objekata za nusproizvode životinjskog porijekla**, pa je samim tim ispunjen prvi dio ovog mjerila, uz obavezu polugodišnjeg izvještavanja o realizaciji Vlade Crne Gore i Evropske komisije. Drugi polugodišnji izvještaj usvojen je 6. VI 2018.

Pored toga, Vlada Crne Gore je 21. VI 2018. usvojila **Nacionalni program za unapređenje kvaliteta sirovog mlijeka sa planom za postupanje sa neusaglašenim sirovim mlijekom**, čime su ispunjene obaveze koje proističu iz prvo završnog mjerila.

II MJERILO - Crna Gora pruža Komisiji garanciju za uspostavljanje sistema kompatibilnog sistema EU za službene kontrole živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, uključujući i njegovo finansiranje

III MJERILO - Crna Gora nastavlja da uspostavlja i razvija, u skladu s pravnom tekovinom EU, relevantne administrativne strukture, posebno kada je riječ o kontroli bezbjednosti hrane, te nastavlja da jača svoje administrativne kapacitete i infrastrukturu. Crna Gora treba da pokaže da će imati neophodne administrativne kapacitete za pravilno sprovođenje i primjenu cjelokupne pravne tekovine obuhvaćene ovim poglavljem o pristupanju

Ispunjavanje drugog i trećeg mjerila je vrlo kompleksno, jer je potrebno da Crna Gora izda garancije kojima potvrđuje da je uspostavljen sistem kompatibilan EU sistemu službenih kontrola živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla, uključujući i finansiranje službenih kontrola, što uključuje i garancije o uspostavljenim i razvijenim odgovarajućim administrativnim i infrastrukturnim kapacitetima. Iz tog razloga se aktivnosti raspoređuju po obavezama koje je potrebno završiti kako bi se ova dva mjerila mogla smatrati ispunjenim.

I OBAVEZA:

Potrebno je da Crna Gora dostavi EK dokument (garanciju) kojim garantuje da će preći sa sadašnjeg, na sistem službenih kontrola EU u oblasti živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla uključujući i njegovo finansiranje

Ova obaveza je planirana za IV kvartal 2022.

Evropska komisija je ukazala da će sa posebnom pažnjom posmatrati ispunjenje ovog mjerila. Planovi u vezi s izgradnjom graničnih inspeksijskih mjesta za protok robe biljnog i životinjskog porijekla moraju biti dio ovog dokumenta, ali nijesu uslov za zatvaranje poglavlja.

S obzirom na izmjene pravne tekovine koje su u toku, a koje se odnose na službene kontrole, od strane Evropske komisije je savjetovano da se ne žuri s ispunjenjem ovog mjerila. Evropska komisija je informisala da se na nivou Evropske unije još uvijek vode diskusije oko primjene izmijenjene pravne tekovine koja se odnosi na službene kontrole. U slučaju većih promjena, kazali su da je moguća i potreba promjene pozicije za pregovaračko poglavlje 12, ukoliko bude neophodno i ukazano da će i zemljama Evropske unije biti neophodno vrijeme da se prilagode na promjene.

II OBAVEZA:

Potrebno je izraditi procjene potrebnog broja lica za sprovođenje službenih kontrola po područjima nadzora u odnosu na postojeći broj administrativnog osoblja i inspektora.

Urađen je predlog akta Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove od 29. VI 2018, na osnovu kojeg Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja treba da definiše potreban broj lica za sprovođenje službenih kontrola po područjima nadzora u odnosu na postojeći broj administrativnog osoblja i inspektora. Imajući u vidu da je u toku reorganizacija državne uprave, ista će inicirati izmjene akata o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Uprave. Izmjena ovog akta planirana je do IV kvartala 2019.

III OBAVEZA:

Uraditi procjenu eventualnih potreba za ovlašćivanje lica za sprovođenje službenih kontrola i definisanje uslova i postupka ovlašćivanja.

Rok za ispunjenje ove obaveze je IV kvartal 2018. Izmjene i dopune **Zakona o veterinarstvu** („Sl. List CG“, br. 30/12, 48/15 i 52/16) proistekle su iz potrebe dodatnog preciziranja odredbi koje se odnose na ovlašćivanje veterinarskih ambulanti i veterinara za vršenje službenih kontrola. Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o veterinarstvu je objavljen u „Sl. Listu CG“, br. 43/18, čime su stvoreni pravni preduslovi za ovlašćivanje lica za sprovođenje službenih kontrola i definisani uslovi i postupak ovlašćivanja.

IV OBAVEZA:

Obaveza zapošljavanja u skladu sa planovima i potrebama.

U toku 2018, 2019, 2020. planirano je zapošljavanje 57 osoba. U Sektoru bezbjednosti hrane planirano je zapošljavanje 27 službenika u periodu od tri godine i to pet u toku 2018, 11 u toku 2019. i 11 u toku 2020. U Sektoru za veterinu planirano je zapošljavanje 18 službenika, po šest u toku 2018. 2019. i 2020. U fitosanitarnom sektoru planirano je zapošljavanje 12 službenika, po četiri svake godine. Od planiranih 57, do sad je zaposleno osmoro, pa je potrebno nastaviti sa daljim zapošljavanjem i obezbjeđivanjem finansijskih sredstva za obuku i zapošljavanje shodno planovima.

V OBAVEZA:

Definisanje potrebnih materijalnih resursa, informacionih sistema i dr. i njihova nabavka u cilju pravilnog sprovođenja službenih kontrola i primjene cjelokupne pravne tekovine.

Ispunjenje ove obaveze planirano je kontinuirano u periodu od 2018 do 2022.

U cilju ispunjenja ove obaveze do sada je urađeno sledeće:

Za potrebe opremanja inspeksijskih službi Uprave u toku je nabavka dijela potrebne IT i strukovne opreme i vozila finansiranjem kroz MIDAS projekat i IPARD LIKE 2 sredstva.

Donijet je Plan za upravljanje nusproizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni ishrani ljudi, sa akcionim planom, kojim su definisane aktivnosti vezano za upravljanje nusproizvodima i izgradnja objekta za preradu nusproizvoda. Ovaj dokument predstavlja

osnovu za finansiranje kroz projekat MIDAS 2 – podkomponenta Uspostavljanje sveobuhvatnog sistema za bezbjedno odlaganje/preradu nusproizvoda.

Kroz isti projekat planirano je finansiranje jačanja inspekcijskih službi Uprave, kao i unapređenje fitosanitarne laboratorije.

Aplicirano je kroz IPA 2018 za izgradnju 3 granična inspekcijska mjesta (BIPs - Aerodrom Pogorica, Božaj i Kula). Takođe, aplicirano je za tri sabirna centra za nusproizvode i nabavku specijalizovanih vozila za prevoz nusproizvoda, kao i za jednu fitosnitarnu karantinsku jedinicu.

VI OBAVEZA:

Izrada analize postojećih laboratorijskih kapaciteta i metoda za pojedina ispitivanja, sa procenom potrebnih finansijskih ulaganja i procenom isplativosti opremanja domaćih laboratorija, u odnosu na slučaj da se ne razviju svi potrebni laboratorijski kapaciteti odnosno metode ispitivanja, te se za iste moraju koristiti EU referentne laboratorije.

Ova obaveza je planirana za I kvartal 2020.

VII OBAVEZA:

Odrediti referentne laboratorije iz EU za laboratorijska ispitivanja za koja se procjeni da u Crnoj Gori nema ekonomske opravdanosti da se razvijaju i sa njima potpisati ugovore.

Rok za ispunjenje ove obaveze je III kvartal 2022.

VIII OBAVEZA:

Definisati, izgraditi i opremiti Granična inspekcijska mjesta na kojima će se organizovati granična kontrola u skladu sa EU standardima.

Ispunjenje ove obaveze planirano u periodu 2018 do 2022.

U cilju ispunjenja ove obaveze do sada je urađeno sledeće:

Kroz MIDAS projekat 2016. je izgrađen i opremljen objekat - granično inspekcijsko mjesto u Luci Bar.

Kroz IPA 2018 je aplicirano za izgradnju 3 objekta - granična inspekcijska mjesta (BIPs - Aerodrom Pogorica, Božaj i Kula).

IX OBAVEZA:

Procjena mogućnosti o načinu finansiranja i sprovođenja sistema službenih kontrola u skladu sa EU zahtjevima

Ispunjenje ove obaveze planirano je za II kvartal 2020.